

LBRIS

We know
books

**ȘERBAN FILIP
CIOCULESCU**

**NOUA
(SUPER-)DEZORDINE
GLOBALĂ**

**MAGA,
VISUL CHINEZESC („ZHŌNGGUÓ MÈNG”)
ȘI LUMEA RUSĂ („RUSSKIY MIR”)**

**CETATEA DE SCAUN
EDITURA**

2025

Referenți științifici:

prof. univ. dr. Ioan Stanomir, Universitatea București, Facultatea de Științe Politice.
cs. I I dr. Manuel Stănescu, Institutul pentru Studii Politice de Apărare și Istorie Militară

Editor: Dan Iulian Mărgărit
Redactor: Mirela Ivan Nobel
Tehnoredactare: Corina Rezai

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Cioculescu, Șerban Filip

Noua superdezordine globală : MAGA, visul chinezesc (“Zhōngguó Mèng”) și lumea rusă (“Russkiy mir”) / Șerban Filip Cioculescu. - Târgoviște : Cetatea de Scaun, 2025

Conține bibliografie

ISBN 978-606-537-796-7

32

Toate drepturile de reproducere, integral sau parțial, prin orice mijloace, inclusiv stocarea neautorizată în sisteme de căutare sunt rezervate.
Reproducerea se poate face doar cu acordul scris al editurii, cu excepția unor scurte pasaje care pot constitui obiectul recenziilor și prezentărilor.

ISBN 978-606-537-796-7

©Editura Cetatea de Scaun®, Târgoviște, 2025

editura@cetateadescaun.ro, www.cetateadescaun.ro

Tipărit de Editura Cetatea de Scaun

CUPRINS

Introducere / 7

Ordinea mondială: actuala și cea care se prefigurează / 17

- Există un centru în politica mondială? Balanța de putere, securitatea colectivă și competiția tripolară dintre Occident, axa ruso-chineză și Sudul Global / 19
- Ordinea mondială și strategiile revizioniştilor.
Cât de (im)probabil ar fi un nou pact de tip Ribbentrop-Molotov și cum putem ieși din pasivitatea strategică? / 26
- Trump, fenomenul MAGA și intensificarea dezordinii internaționale / 40

China între tentația hegemonică și calculele prudente de securitate / 59

- China și dreptul internațional în dosarul războiului ruso-ucrainean: când revizionişti pozează în apărători ai păcii și ordinii / 61
- QUAD vs. China – primii pași către un NATO al zonei indo-pacifice? / 71
- Visul chinezesc, cultul “Regatului din mijloc” și obsesia încercuirii strategice / 82
- Germania concepe o strategie pentru relațiile cu China: asumarea riscurilor, identificarea oportunităților / 93
- Leadership-ul european în acțiune. Semnificația vizitei lui Emmanuel Macron și a Ursulei Von der Leyen în Republica Populară Chineză / 99
- Xi Jinping privește către Europa / 107
- China și India stau față în față / 115
- China și reacțiile în fața agresiunilor armate: lecțiile istoriei / 121

Moscova și Beijing: promotorii revizionismului global / 131

- China, al doilea mare adversar al NATO? Parteneriatul strategic dintre Beijing și Moscova și calculele de securitate ale comunității transatlantice / 133
- „Russkiy mir” și „Chinese dream”: despre visul autocrațiilor eurasiatice de a recupera măcar parțial sferele de influență și gloria trecutului / 142
- *Wolf Warriors* în versiunea chineză – fuziunea toxică a naționalismului și marxismului cu trăsături autohtone / 150

Dinamica alianțelor și evoluții ale parteneriatelor strategice / 159

- Alianțe și parteneriate strategice – amplificarea tensiunilor, sporirea incertitudinii strategice / 161

- Relația ruso-chineză între războiul din Ucraina și competiția pentru Asia Centrală / 168
- BRICS și agenda axei revizionistilor globali / 175
- "Roata timpului" și orgoliul lui Narendra Modi. Turbulență și incertitudine în drumul către o nouă ordine globală / 187

Destinul geopolitic al României / 193

- Azimut NATO. România și efortul de aderare la Occident / 195
- De la stabilizarea Balcanilor la descurajarea Rusiei – cum să păstrăm aproape atât SUA cât și statele europene / 203
- Din nou vecini cu Rusia? Cum să ne pregătim pentru un adevărat coșmar strategic / 217
- Kosovo și Taiwan: două dosare spinoase pentru diplomația României / 231
- România independentă, prosperă și fără dușmani externi. Mitul țării neutre și fericite / 240

Războaiele inter-statale ale zilelor noastre: cum identificăm agresorii? / 249

- Iluzoria pace din Ucraina - despre dificultatea extremă de a da satisfacție atât agresorului cât și victimei / 251
- *Si vis pacem, change the paradigm!* / 262
- Declinul multilateralismului instituțional și tentația războiului „salvator” / 273
- The winner is Trump! De la summit-ul NATO de la Haga la acordul comercial UE-SUA / 283
- Început de război civil ideologic în Occident și un calm înșelător în „lumea rusă” / 300
- Războiul israeliano-iranian văzut prin prisma conflictului ruso-ucrainean / 311
- Pedepsirea unui “rogue state”. Iranul și triumphiul SUA-Rusia-China / 327

Concluzii și câteva scenarii: lumea în anii 2025-2060 / 338

ANEXĂ - O lume debusolată și în căutarea unui nou echilibru.
Dialoguri necenzurate cu Chat GPT / 345

INTRODUCERE

Zilnic se scriu și se publică pe mapamond zeci, sute sau mii de cărți și articole dedicate competiției pentru putere și securitate dintre SUA, China și Rusia, despre transformarea Uniunii Europene sau evoluția NATO. Implicit sau explicit este vorba despre evoluția ordinii mondiale. Mii de profesori, cercetători, doctoranzi dar și simpli jurnaliști sau bloggeri talentați descriu cu atenție sistemul internațional sau sistemele regionale, explică cum va evolua lumea, dacă vor fi alte războaie sau nu, și cât va mai dura cel dintre Ucraina și Rusia. Cei mai mulți au acces doar la informații din surse deschise, adică studii științifice accesibile publicului (pe bani sau gratuit), presă, memorii, jurnale, declarații oficiale ale oamenilor de stat etc. Experții care au acces și la documente clasificate, cel mai adesea se ferec să scrie pentru publicul larg.

Ne aflăm în anul 2025 și suntem martorii unui război interstatal îndelungat în apropierea României, între Rusia ca agresor și Ucraina ca victimă. Zilnic mor atât civili cât și militari iar amplitudinea distrugerilor este evidentă. Diverse evaluări estimează că au decedat între 2022 și 2025 peste 300.000 militari ucraineni și ruși, plus un număr imens de civili. Războiul este în general unul de uzură dar în lunile mai-august 2025, armatele rusești au avansat circa 700 de km2 în interiorul Ucrainei, beneficiind de un număr mai mare de soldați, de numeroși mercenari străini, și de cantități uriașe de drone și muniții de artilerie. Asaltul rusesc efectuat inclusiv cu motocicliști a dus la străpungerea frontului în câteva puncte lângă Pokrovsk, în Donețk. Câteva sute de soldați ruși au pătruns rapid în spatele

**Există un centru în politica mondială?
Balanța de putere, securitatea colectivă
și competiția tripolară dintre
Occident, axa ruso-chineză și Sudul Global**

Plecând de la constatarea că în politica internă, ideile și pozițiile zise „de centru” produc rezultate mai bune decât cele specifice extremelor, ne punem întrebarea legitimă dacă și în relațiile internaționale există un echivalent al centrului și un avantaj din cultivarea unei stări de echilibru, atât cât este posibil. Sistemul bazat pe state (numit de către experții academici „sistem internațional”) are ca element specific așa-numita stare de anarhie, adică lipsa unui guvern mondial care să asigure ordinea, pacea, să impună respectarea legilor și să prevină sau să pedepsească agresiile. Statele singure decid asupra stării de pace și a celei de război, cu toate că există ONU și în plan legal războiul agresiv este interzis.

Teoreticienii relațiilor internaționale, diplomații și oamenii de stat din secolele trecute au lăudat adesea mecanismul denumit „balanța (echilibrul) de putere”, ca metodă rațională de a apăra pacea și status quo-ul și care permite puterilor mijlocii, precum și micilor națiuni, să supraviețuiască și chiar să prospere. Cu alte cuvinte, într-un mediu de securitate periculos, în care mari puteri aspiră să creeze vaste imperii terestre și maritime, cei mici și mai slabi nu pot supraviețui ca națiuni suverane și independente decât dacă se bazează pe capacitatea altor națiuni de a se coaliza și a bloca planurile expansioniste ale puterilor cu aspirații hegemone. Simpla existență a dreptului internațional, de pildă a regulilor

fundamentale de conduită între națiuni, exprimate în Carta ONU, nu se transformă automat în voință colectivă a celor 193 de țări membre ale organizației, de a se opune agresorilor decât dacă cei cinci membri permanenți ai Consiliului de Securitate al ONU sunt solidari și declară comiterea unei agresiuni, permițând o operație comună de restaurare a păcii. În prezent nu există așa ceva, dată fiind opoziția fundamentală de valori și interese dintre țările occidentale democratice și dictaturile euro-asiatice. ONU a este efectiv paralizat și incapabil să își îndeplinească misiunea.⁶

Cum acționează imperiile și ce efecte au eforturile lor de dominație regională sau chiar globală? Istoricii au identificat succesiunea unor cicluri hegemonice bazate pe război, cuceriri, acumulare de resurse și confruntarea dintre puterea dominantă într-o anumită perioadă și rivala sau rivalele acesteia. Din secolul al XV-lea, trecând prin anul 1648 al Păcii de la Westfalia (care a urmat devastatorului Război de 30 de ani) și până în prezent, s-au afirmat pe rând mari puteri precum Spania, Portugalia, Olanda, Marea Britanie, Franța, Germania, Rusia (URSS) și SUA. De asemenea, la nivel regional, Japonia și ulterior China, aceasta din urmă ajungând acum să își afirme o prezență globală. În prezent observăm că state precum India, Brazilia, Mexic, Africa de Sud, Turcia (în general membrii BRICS dar nu numai), se afirmă ca noi poli de putere regională, în plan economic, tehnologic și militar.

Așadar studiul istoriei internaționale ne arată că după episoadele de război hegemonic, când o nouă putere ajunge la supraștie în sistemul global sau regional de putere, sau cea veche își păstrează cumva temporar rangul de putere luptând cu succes contra rivalilor aflați în ascensiune, s-a restaurat o vreme balanța de putere. În acest fel, au existat perioade lungi de pace, de exemplu cea de după înfrângerea Franței lui Napoleon I de către

6 Oona A. Hathaway, Scott J. Shapiro, „*Might Unmakes Right the Catastrophic Collapse of Norms Against the Use of Force*”, <https://www.foreignaffairs.com/united-states/might-unmakes-right-hathaway-shapiro>, Foreign Affairs, iulie-august 2025.

o coaliție de puteri liberale și conservatoare, ce a durat un secol, până în vara nefastă a anului 1914. La finalul Primului Război Mondial, politicieni liberali de pe ambele maluri ale Atlanticului, au gândit prima organizație universală dedicată păcii și bazată pe securitatea colectivă, sperând ca solidaritatea națiunilor în jurul dreptului internațional și a status quo-ului vor descuraja agresorii potențiali. În acest fel, prin Liga Națiunilor, echilibrul s-ar fi menținut pe termen lung, centrul ar fi dominat extremele și revizionismul ar fi fost stăvilit. Părea că președintele american Woodrow Wilson a avut o idee genială și salvatoare. Știm că din păcate acest calcul a eșuat lamentabil iar puterile revizioniste au destructurat sistemul de pace creat la Versailles.

Lideri carismatici, narcisiști, sociopați, cu gust pentru risc și violență, precum Hitler, Stalin, chiar și Mussolini au căutat din capul locului să destrame balanța de putere specifică unui mediu anarhic multipolar, și să instaureze ordini imperiale durabile.⁷ Adică să producă sisteme unipolare, în care națiunile lor să domine lumea. Nu au reușit deoarece au fost contracarați de coaliții compuse din adversari mânați de ideologii opuse și de viziuni geopolitice diferite. Completate cu state mai mici, temătoare față de hegemonia celor mari. Anglo-americanii au trebuit să facă un pact cu diavolul, aliindu-se cu URSS, stat totalitar, contra Germaniei hitleriste. Victoria coaliției Națiunilor Unite poate fi văzută ca o victorie a centrului? Din moment ce ONU a fost paralizată decizional încă din primii săi ani, credem că nu. Totuși Războiul Rece a cunoscut un echilibru de putere stabil, bipolar, în care SUA și URSS dominau autoritar lumea și își impuneau interesele și normele în zonele pe care le controlau, sferile lor de influență, compuse din state aliate și cele denumite satelit. Apoi tabăra comunistă a pierdut bătălia cu Vestul liberal și lumea aparent s-a unificat brusc în plan economic, s-a globalizat în mod accelerat. Ideile democratice

7 Vezi Ian Kershaw, *Personalitate și putere*, traducere P. Iamandi, Ed. Litera, București, 2024, pp. 22-24.

și liberale s-au răspândit ca un tsunami pe glob, entuziasmându-le pe gânditorul american Francis Fukuyama, acesta vorbind de...sfârșitul istoriei.

După 1991, când URSS s-a destrămat, SUA au creat un sistem hegemonic de tip unipolar, dominând politic, economic și militar lumea. Balanța de putere a fost înlocuită de hegemonie.

Hegemonia sistemică a Statelor Unite, în perioada post-Război rece a pus bazele unei ordini internaționale, desemnată adesea cu eticheta de „Pax americana”. Încă de la finalul celui de al Doilea Război Mondial, americanii au creat un sistem instituționalizat și multilateral, bazat pe mari organizații și regimuri internaționale (ONU, FMI, GATT, Banca Mondială), pe deschidere economică, schimburi și regimuri internaționale de cooperare. Acest sistem a adus pace și prosperitate unui mare număr de oameni, întâi din zona de influență a SUA - statele NATO, Japonia, Coreea de Sud etc – apoi după Războiul rece, și în Europa de Est și alte regiuni de pe glob.

America a fost descrisă și ea ca un actor imperial, dar era vorba de un imperialism de tip liberal și comercial, opus celor continental-militariste, specifice Franței, Germaniei și Rusiei (URSS) din secolele trecute.⁸

De aceea, contra dominației SUA nu s-a format imediat o coaliție de contrabalansare, cel puțin în primul deceniu post Război Rece. Rusia, urmașa oficială a URSS, a arătat chiar că nu se mai teme de SUA în plan militar când a acceptat să participe la Tratatul Forțelor Convenționale din Europa (CFE), semnat în 1990 între statele NATO și țările Pactului de la Varșovia, care permitea reducerea drastică a armelor convenționale pe teritoriul Europei, sporind astfel nivelul de încredere între foștii adversari ideologici și geopolitici. Ulterior președinții Obama și Medvedev au semnat tratatul New Start la Praga, pe 8 aprilie 2010, ceea ce asigură o stopare a prolifera-

8 Paul W. Schroeder, “The Mirage of Empire versus the Promise of Hegemony”, in Paul W. Schroeder, *Systems, Stability, and Statecraft. Essays on the International History of Modern Europe*, edited by David Wetzel, Robert Jervis and Jack S. Levy, Basingstoke and New York, Palgrave Macmillan, 2004.

rării nucleare, stabilind un maximum de 1550 capete active pentru fiecare dintre cele două superputeri nucleare.⁹

În general se consideră că invadarea ilegală a Irakului în 2003¹⁰ și politicile unilaterale ale președintelui G.W. Bush Jr au fost unul dintre factorii catalizatori ai inițierii treptate a unei axe de rezistență ruso-chineză, care inițial a beneficiat și de un anumit sprijin diplomatic din partea Franței și Germaniei. Parisul, deși a adoptat ulterior atitudini mai dure la adresa Moscovei (în special) și Beijingului, nu își ascunde nici acum preferința pentru o lume multipolară și o Europă autonomă strategic față de Washington. Teama de Rusia și anxietatea geoeconomică legată de China, pe lângă relațiile economice extrem de dezvoltate SUA-Franța, mențin deocamdată statul francez condus de președintele Emmanuel Macron în coaliția condusă de SUA. Liderul francez știe că țara sa nu are mijloacele spre a deveni conducătorul țărilor europene NATO contra Rusiei, luând fostul rol al Americii, și nici nu ar fi acceptat în această ipostază de statele est-europene. Sugestia sa că ar putea aduce arme nucleare în zona estică are poate și menirea să convingă fostele state comuniste că Parisul chiar poate fi noul lider.

Rusia, iritată de ideea expansiunii NATO spre Ucraina și Georgia, avea să suspende participarea la Tratatul CFE iar în 2023 a părăsit definitiv acest tratat, care oricum nu se mai respecta. Nici tratatul Cer deschis, semnat în 1992, prin care Rusia, SUA și statele europene își puteau survola reciproc teritoriile spre a se asigura că nu au loc stocări masive de arme, nu mai este funcțional.

Ulterior, atacarea Ucrainei de Rusia (război hibrid din 2014 și masiv, convențional din februarie 2022) și agresivitatea Chinei față de Taiwan și

9 Cu circa 30% mai puține decât prevedea pentru anul 2012 vechiul tratat Start, revizuit în 2002. Dar era vorba doar de capete nucleare active, nu de cele din silozuri. În plus, bombardierele grele de tipul US B-52 pot căra mai multe capete, dar erau numărate ca fiind unul per bombardier.

10 Atacul organizat de SUA și aliații săi asupra Irakului în 2003 s-a făcut fără acordul expres al Consiliului de Securitate al ONU, fiind așadar ilegal conform dreptului internațional public.

de vecinii din Est și Sud, au determinat apariția unui clivaj între Occidentul încă dominant în plan economic, tehnologic și militar, pe de-o parte, și axa ruso-chineză beneficiară a forței demografice, economice și științifice a Beijingului, respectiv a bazinului imens de resurse, dublat de un număr imens de arme nucleare, al Moscovei. O alianță ruso-chineză ar fi un coșmar geopolitic pentru Occident.

Iar ceea ce numim acum Sudul Global (în special state membre ale BRICS) pare că vrea să echilibreze balanța de putere, susținând Moscova și Beijingul contra SUA, a Occidentului ca atare. Pentru un adept al multipolarității cu orice preț, acest lucru ar fi acceptabil, dar ținând cont de natura autoritară, iliberală, a regimurilor politice ale Chinei și Rusiei și de setea lor de revanșă în plan geopolitic, evoluțiile actuale sunt extrem de îngrijorătoare.

Ceea ce vedem acum este încercarea Chinei, sprijinită de Rusia și de alte state mai mici (Iran, Coreea de Nord, Belarus, Cuba, Venezuela etc.), de a răsturna ordinea americană și de a crea o multipolaritate prin care puterea Occidentului dar și penetrarea ideilor liberale să fie limitate drastic sau eliminate. De fapt China, deși nu o recunoaște, și-ar dori o ordine hegemonică, de tip imperial. Sintagme oficiale de tip „creștere pașnică”, „lume armonioasă”, „visul chinezesc”, „marea rejuvenare națională” – specifice doctrinei președintelui Xi Jinping - nu pot ascunde dorința de revanșă față de umilințele pe care poporul chinez le-a trăit în perioada 1839-1945 și de restaurarea a gloriei fostului imperiu chinez de dinainte de secolul al XIX-lea.

Așadar Sudul Global, deși unii ar putea afirma că acționează în spiritul echilibrării balanței de putere și al restaurării unei stări de „centru” pe scena mondială, de fapt suflă vânt în pânzele axei sino-ruse și poate contribui la declanșarea unui război hegemonic, caz în care națiunile aparținând SG vor plăti și ele un preț economic și poate și uman teribil. O lume cvasi-distrușă, înapoiată tehnologic și fără beneficiile globalizării ar arunca în sărăcie și disperare miliarde de oameni. Supraviețuitorii conflagrației vor trăi în mizerie. În plus, tăcerea complice în fața agresiunii

rusești din Ucraina și ignorarea modificărilor teritoriale prin forța militară le face vulnerabile în viitor în situația în care puteri revizioniste vor dori să le modifice granițele prin agresiune. De exemplu, India se teme de revizionismul teritorial chinezesc pe granița comună din Nord, ceea ce o determină să caute garanții de securitate din partea SUA, și poate și a Japoniei, Australiei și a statelor UE. Dar e logic să i se ceară să se delimiteze de Rusia, lucru pe care premierul Modi nu îl acceptă în prezent, deși nu poate aștepta ajutor de la Moscova contra Beijingului, în caz de război pe graniță cu marele său vecin.

Așadar este necesar ca SUA și statele occidentale europene să încerce să fie mai deschise față de grupul de țări ale Sudului Global, atrăgându-le prin pârgii economice, geopolitice, spre a împiedica formarea unui bloc politico-militar de natură să se alăture axei sino-ruse. Să arate că le respectă interesele și uneori acceptă anumite compromisuri necesare spre a le oferi satisfacție. E nevoie de mai mult *soft power*. BRICS trebuie să rămână ceea ce încă este acum, o grupare de state pe care mai degrabă interesele economice le aduc laolaltă, nicidecum interese strategice comune. BRICS nu trebuie nicidecum să devină un anti-NATO al celor ce urăsc Occidentul. Altfel ar triumfa viziunea apocaliptică a lui Vladimir Putin.

Alternativa ar putea fi o prăbușire mai mult sau mai puțin violentă a actualei ordini mondiale, și o perioadă de tranziție către una nouă. Perioadă cumva asemănătoare cu cea de dinainte de 1914, și caracterizată prin naționalism-populism, protecționism, conflicte geopolitice frecvente între puteri, cursa înarmării accelerată dar și un apetit tot mai redus de a coopera spre a rezolva marile probleme specifice globalizării: poluarea, încălzirea planetară, bolile contagioase, terorismul etc.¹¹

(versiune actualizată a unui articol publicat pe site-ul <https://centrulpolitico.ro/>, pe 14 iulie 2024)

11 Vezi Richard Haass, How a World Order Ends, *Foreign Affairs*, January / February 2019 Volume 98 Number 1, pp. 22-30, mai ales pagina 30